

ACȚIUNI DE AJUSTARE A POLITICII DEPOZITARE LA CONDIȚIILE CONTEMPORANE ALE PIEȚEI

¹Dr., conf. univ., Alla DAROVANNAIA, ²Dr., conf. univ., Ilinca GOROBET

^{1,2}Academia de Studii Economice a Moldovei,
str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 61, Republica Moldova, Chișinău,
Tel.: +373 22 402 768, web site: www.ase.md

Abstract

In the process of establishing the infrastructure bank of the Republic of Moldova appears the need to develop a unique concept of storage policy of the bank in relations with clients, the assessment of established practices on the formation of these policies by each individual bank and the establishment of the main directions of improvement of the policy of internal storage.. The establishment of this objective is conditioned by the fact that this task appeared after the period of transition of the local economy to a market economy but until the current stage has been neglected in the theory and, respectively, in the economic literature.

Key words: Storage policy of the bank; banks; institutions of the financial market.

JEL CLASSIFICATION: G 20, G21, G29, N20.

Sistemul bancar modern al Republicii Moldova este caracterizat de trecerea la o etapă calitativ nouă de dezvoltare, condiționată de creșterea concurenței instituțiilor de credit și necesitatea de a menține sau consolida poziția pe piață, care afectează, fără excepție, toate domeniile de activitate a băncilor. Astăzi, dezvoltarea de succes și funcționarea eficientă a băncii devine imposibilă o politică de depozitare detaliat concepută și economic argumentată, ținând cont de particularitățile activității băncii și clienților săi, prioritățile selectate de creștere continuă și îmbunătățirea indicatorilor de calitate a activității băncii, condițiile economico - sociale în care activează banca¹⁰. Acest lucru necesită o revizuire a abordărilor formării și evaluării politicii de depozitare a băncii care în final duce la îmbunătățirea indicatorilor cantitativi și calitativi de funcționare a băncilor comerciale și a sistemului bancar în ansamblu.

Politica de depozitare este baza strategiei de ansamblu a băncii, baza activității de atragere de resurse. Strategiile și tacticile bancare sunt strâns legate, prin corelarea cărora se pun în aplicare strategia instituției bancare. Prin urmare, combinația optimă a acestor două abordări permite băncilor să-și îndeplinească interesul lor principal în lumea afacerilor, care are ca scop rentabilitatea și creșterea economică. Dar strategia și tactica privind atragerea depozitelor sunt strâns legate între ele și intercorelate, în conformitate cu aceeași logică, care încorporează astfel conceptele fundamentale pentru activitatea bancară, și anume produse de depozit, depozite, serviciu de depozit, și operarea depozitului, care oferă o bază de resurse pentru activitatea băncii¹¹.

Studiul conținutul noțiunii "politica de depozitare a băncii comerciale" a determinat necesitatea examinării părților componente și anume — depozit și politică. Depozit este componenta de bază al definiției "politica de depozitare" și este motivul pentru care banca efectuează activitatea de atragere a depozitelor și prin apariția căreia este posibil procesul de

¹⁰ ЖИЛАН, О., Д. Формирование и оценка депозитной политики коммерческого банка [online], [citat 17 septembrie 2017]. Disponibil: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-i-otsenka-depozitnoi-politiki-kommercheskogo-banka#ixzz4eLOtKljg>.

¹¹ ALEKSEEV, A. Autumn savings: how to preserve and multiply? Mirror of the week. Ukraine, 32. [online], [citat 19 septembrie 2017]. Disponibil: http://zn.ua/ECONOMICS/osennie_sberezheniya_kak_sohranit_i_priumnozhit-108763.html

atrageră al depozitelor propriu zise¹². În corespundere cu aceste definiții propunem o următoare componentă a politicii depozitare prin prisma subiecților și obiectivului, reflectată în figura 1.

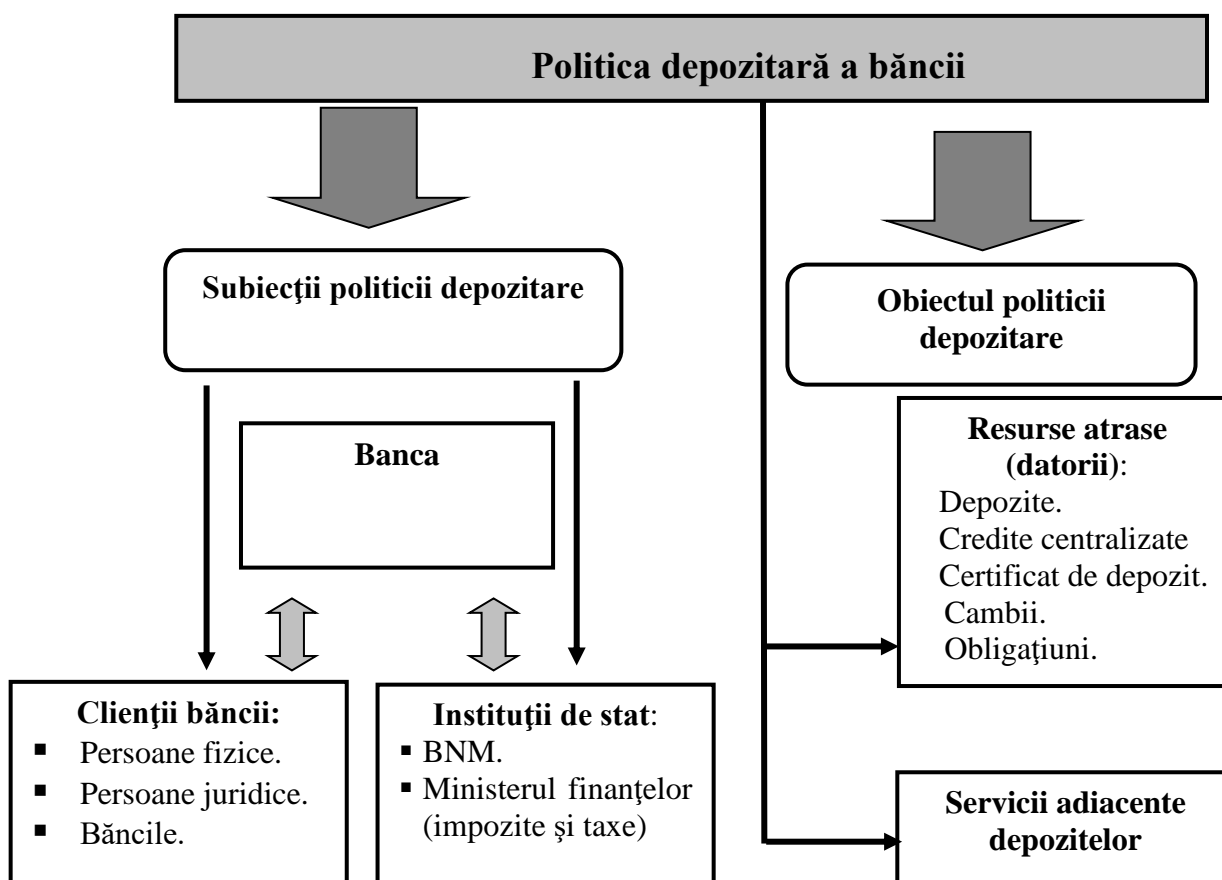

Figura 1. Componenta subiecților și obiectului politicii depozitare a băncii.

Sursa: *elaborat de autor.*

Politica de atragere a depozitelor, sau politica depozitară se formează în dependență de:

- scopul atragerii depozitelor (pentru investiții, creditare, menținerea nivelului de lichiditate);
- subiecții relațiilor de depozit (persoane fizice și juridice);
- instrumentele bancare, utilizate pentru atragerea resurselor (conturi la vedere, conturi la termen etc.);
- termenele de atragere a depozitelor (termen scurt, mediu și lung);
- tipul valutei (monedă națională sau valuta străină);
- politica tarifară și nivelul riscurilor de la efectuarea operațiunilor.

Un aspect important de dezvoltare și punerea în aplicare a politicii depozitare a băncii este strategia de management a personalului, care include determinarea nivelului dorit de centralizare privind luarea deciziilor, reglementarea modului de efectuare a operațiunilor depozitare aprobate prin regulamente și instrucțiuni, crearea mecanismului de coordonare a acțiunilor și deciziilor zilnice de către conducătorii subdiviziunilor, sistemul de control al executării indicatorilor de performanță și indicatorilor de stare curentă a bazei de depozite.

Trebuie subliniat faptul că la elaborarea politicii depozitare a băncii o atenție deosebită este acordată gestionării riscurilor în domeniul formării portofoliului și utilizării resurselor atrase prin

¹² ЖИЛАН, О., Д. Формирование и оценка депозитной политики коммерческого банка [online], [citată 19 septembrie 2017]. Disponibil: <http://www.disserscat.com/content/formirovanie-i-otsenka-depozitnoi-politiki-kommercheskogo-banka#ixzz4eLOtKljg>.

instrumente de depozitare. Baza managementului riscurilor este menținerea permanentă a nivelului necesar de diversificare a resurselor de depozitare, precum și asigurarea de oportunități de atragere a fondurilor din alte surse. Menținerea echilibrului pasivelor băncii, inclusiv a depozitelor cu activele sale, pe termene, sume și rate ale dobânzilor este determinată de necesitatea de a asigura o lichiditate adecvată și acceptabilă a rentabilității operațiunilor. Structura pasivului cunoaște un proces de diversificare și inovare, ca urmare a adaptării instrumentelor financiare nevoilor și posibilităților clienților, conducând totodată, la diversificarea operațiunilor bancare pasive.¹³

La implementarea politicii de atragere a depozitelor se ține cont de următorii factori:

- situația financiar-economică și tendința de dezvoltare a pieței financiare: atât pe segmentul de atragere al resurselor, cât și pe cel investițional;
- modificările calculării normativelor bancare stabilite de Banca Națională a Moldovei;
- modificarea ratei de bază aplicată de Banca Națională a Moldovei la refinanțarea Băncii;
- modificarea politicii fiscale;
- limitele stabilite de Politica Băncii la efectuarea operațiunilor bancare;
- rambursabilitatea depozitelor (termenele de păstrare a depozitelor);
- cheltuielile aferente dobânzii;
- publicitate.

Cercetătorii din domeniul economic nu au acordat o suficientă atenție elaborării și punerii în aplicare a politicii de depozitare a băncii, chiar dacă băncile elaborează astfel de politici corelate cu alte politici bancare, fapt confirmat prin lipsa cercetărilor complexe pe problemele ce țin de formarea, aplicarea și evaluarea politicii de depozitare. Acest fapt, probabil, este cauzat de atitudinea față de politica de depozitare, ca parte componentă a politicii de creditare, care a jucat rolul principal în sectorul bancar sau politica de depozitare fiind considerată ca o componentă a sistemului de management al pasivelor băncii. Înțelegerea importanței politicii de depozitare ca cea mai importantă componentă a politicilor bancare în prezent este recunoscută de majoritatea specialiștilor în domeniul bancar și este condiționată de rolul ei în activitatea băncii. Rolul politicii de depozitare a băncii este de a crea resurse de bază suficiente, corespunzătoare finanțării activității băncii și contribuie la dezvoltarea băncii în corespundere cu direcțiile prioritare de dezvoltare și în final contribuie la îmbunătățirea activității bancare.

În procesul studiului s-a constatat că în definițiile existente a politicii de depozitare a băncii comerciale se pune accentul pe strategia și tactica băncii de atragerea de resurse rambursabile, în acest caz fiind subestimată eficiența de gestionare a resurselor de depozitare, care se exprimă în obținerea veniturilor maxime ținând cont de riscuri și menținând lichiditatea.

Integritatea politicii de depozitare, în opinia autorilor, este legată de obiectul prin care ea se pune în aplicare. Obiectul de implementare a politicii de depozitare a băncii sunt depozitele, totalitatea cărora formează portofoliul de depozite a băncii.

Toate instrumentele utilizate la organizarea procesului de atragere a depozitelor trebuie să asigure formarea unei astfel de portofoliu de depozite, care ar fi permițe obținerea profiturilor maxime cu cheltuieli și riscuri minime.

Politică de depozitare unică nu există, deoarece este influențată de factorii economici, politici și sociali, precum și starea generală a economiei. Toți acești factori pot fi grupați în:

- factori externi (situația macroeconomică, politica monetară, situația politică din țară, situația de pe piața financiară, cadrul legal și normativ, starea economiei și a sferei sociale, mediul concurențial, caracteristici și motivația comportamentului agenților economici);
- factori interni (componenta clienților băncii, stabilitatea depozitelor și stabilitatea surselor de fonduri, politica ratei dobânzii a băncii, tipurile de servicii prestate clienților, nivelul de calificare a personalului, diversificarea riscului).

¹³ MANOLESCU, Gh. *Moneda și ipostazele ei*. București: Editura Economică, 1997, 511 p. ISBN: 973590022X.

Din analiza efectuată putem deduce că ajustarea politicii de depozitare a băncii la condițiile contemporane a pieței, în mare măsură depinde de elaborarea și punerea în aplicare a politicii de depozitare a băncii comerciale. Pe baza studierii experienței autohtone și internaționale considerăm oportun următorul algoritm de creare a politicii depozitare, compus din patru etape:

- stabilirea obiectivelor și a sarcinilor politicii de depozitare (elaborarea strategiei);
- crearea (ajustarea) structurii organizatorice a băncii comerciale (alocare de unități responsabile de implementarea și executarea politicii depozitare și repartizarea competențelor angajaților băncii);
- organizarea procesului de atragerea a depozitelor;
- organizarea unui management și control în procesul de efectuare a operațiunilor de depozitare.

Una din etapele de formare a politicii de depozitare a băncii este organizarea și controlul în procesul de efectuare a operațiunilor de depozitare. Acesta, la opinia autorilor, determina necesitatea elaborării unei metodologii de evaluare a politicii de depozitare a băncii comerciale ca o totalitate de metode și reguli de examinare cuprinzătoare și analiză a activității de atragere a depozitelor, și, ca urmare, determinarea modalităților de influență asupra resurselor depozitare, precum și adresarea cu privire la formarea lor pentru realizarea obiectivelor strategice și tactice propuse de bancă.

Evaluarea politicii de depozitare propunem să se efectueze prin parcurgerea a cinci etape interdependente:

- evaluarea aspectelor organizatorice ale politicii de depozitare a băncii comerciale;
- analiza portofoliului de depozite a băncii comerciale;
- evaluarea suficienței resurselor atrase prin utilizarea depozitelor;
- determinarea eficienței utilizării depozitelor;
- decizia privind menținerea actualei politici de depozitare sau ajustarea ei la condițiile pieței.

Analiza portofoliului de depozite este cel mai important în evaluarea și ulterior ajustarea politicii de depozitare a băncii comerciale. Elaborarea unor metodologii proprii de către fiecare bancă vă permite efectuarea analizei portofoliului de depozite a băncii și va oferi posibilitatea de a evalua precizia de realizare a obiectivelor strategice și a obiectivelor politicii de depozitare a băncii, a identifica eventualele neconcordanțe și motivele care au împiedicat atingerea obiectivelor stabilite ca repere, va permite luarea deciziilor manageriale privind punerea în aplicare a politicii depozitare sau de a face ajustări, reieșind din situația actuală a băncii în particular și a economiei la general.

Propunem în continuare a succintă analiză a pieței depozitelor începând cu anul 2000 și până în decembrie 2016 prin analiza sumei depozitelor în sistemul bancar reflectate în figura 2 și creșterea/descrășterea volumului de depozite în sistemul bancar autohton comparativ cu anul precedent pentru aceeași perioadă (figura 3) pentru a putea formula concluziile corespunzătoare ce țin de majorarea sumei și calității depozitelor ca parte componentă a politicii depozitare a băncii.

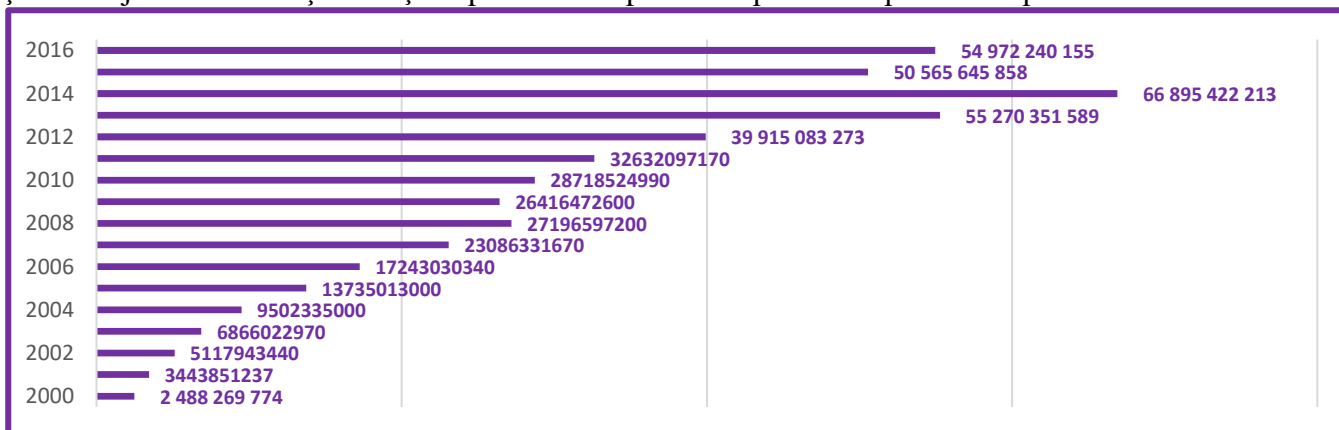

Figura 2. Evoluția pieței depozitelor din Republica Moldova în perioada a.a 2000 – 2016, lei.

Sursa: elaborat de autor în baza Bilanțului contabil al sectorului bancar al Republicii Moldova pentru a.a. 2000-2016. [online]. [citat 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB5.xhtml>

În linii generale, până la sfârșitul anului 2014, când au ieșit la iveală mai multe fraude bancare în proporții de circa 12% din PIB, s-a înregistrat o dinamică stabilă a indicatorului depozite bancare. Din figura 1 vedem că volumul depozitelor a crescut semnificativ în perioada analizată de la 2,49 mlrd lei în anul 2000 până la 66,9 mlrd în anul 2014 sau de 26 de ori cu o mică scădere în perioada ulterioară cauzată de falimentele bancare înregistrate în Republica Moldova, și anume a Băncii de Economii, Banca Socială și Unibank - bănci sistemice cu importanță majoră și furtul miliardului din sistemul bancar.

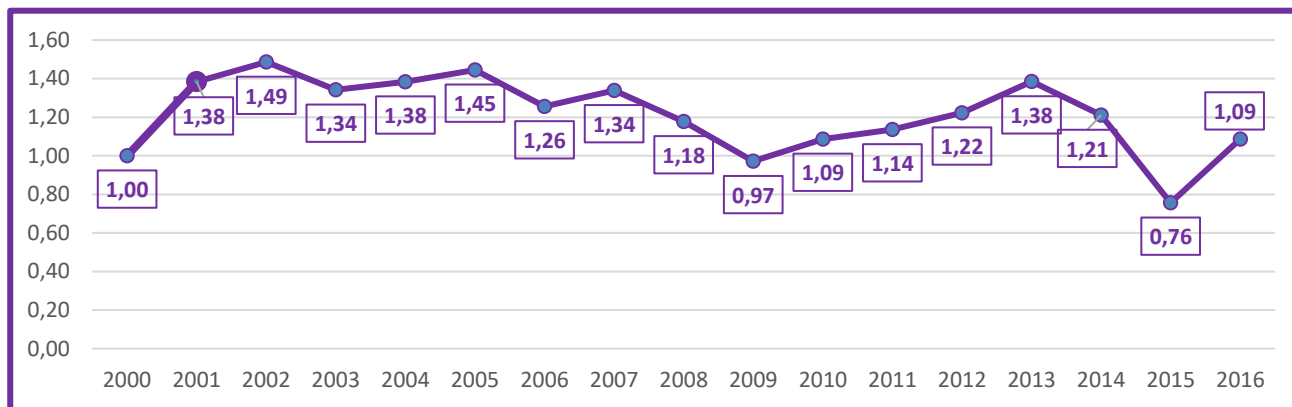

Figura 3. Evoluția depozitelor în sistemul bancar autohton în perioada a.a. 2000-2016, creștere f-a-p.

Sursa: calculele autorului în baza Bilanțului contabil al sectorului bancar al Republicii Moldova pentru a.a. 2000-2016. [online]. [citat 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB5.xhtml>

Deprecierea cu circa 25% din 2015 a leului a cauzat creșterea reticenței populației față de depunerile în lei, iar drept urmare soldul depozitelor la termen în moneda națională a fost în continuă scădere din octombrie 2014 (figura 3), deși această tendință s-a temperat începând cu august 2015¹⁴. Cu toate că soldul depozitelor la termen a înregistrat o reducere constantă, atragerea noilor depozite la termen nu a cunoscut o dinamică negativă continuă. Aceasta evoluție denotă faptul că retragerea depunerilor bănești a depășit cu mult atragerea depozitelor noi. De asemenea a crescut esențial riscul de lichiditate pe termen scurt, deoarece majoritatea creditelor sunt cu un termen mai mare de 6 luni, iar depozitele cu termen de 1 an.

Sensibilitatea exagerată a moldovenilor față de evoluțiile cursului valutar, precum și anticipările pesimiste privind dinamica economică, sunt motivul unei eficiențe reduse a măsurilor de politică monetară promovată ultimii ani de BNM. Majorarea ratelor instrumentelor de politică monetară nu a provocat creșterea substanțială a depozitelor în lei. Totodată, neîncrederea în sectorul bancar determină populația să renunțe, inclusiv, și la deschiderea noilor depozite în valută. Augmentarea acestor evoluții ar putea crea presiuni majore asupra nivelurilor de lichiditate din sectorul bancar. Restricționarea politicii monetare a cauzat creșterea ratelor de dobândă la depozite, însă nu a fost suficientă pentru a majora atractivitatea depozitelor bancare în a. 2015-2016.

Acest lucru a permis de a concluziona: în ciuda consolidării tendințelor pozitive în dinamica și structura de resurse, în special o creștere a ponderii depozitelor pe termen de peste un an, există probleme nerezolvate, relevante din care putem menționa gradul redus de diversificare a bazei de resurse, inclusiv nu sunt suficient de activ utilizate certificatele de depozit și de economii, și predomină pasive scurte.

În condițiile actuale, o atenție deosebită trebuie acordată situației financiare a entităților din economie, caracteristicile și motivația comportamentului lor, așa cum de fapt ele determină, la nivel macro tendințe în formarea bazei de resurse depozitare a băncilor, precum și calitatea activelor lor. În

¹⁴ FALĂ Alexandru. Evaluarea sectorului bancar moldovenesc pentru a. 2015 [online], [citat 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1204-evaluare-sector-bancar-2015>.

cazul persoanelor fizice se pot distinge două tipuri de bază de comportament în efectuarea de cumpărături costisitoare: dorința de a obține bunuri sau servicii imediat, în contul de venituri viitoare, fie acumularea unei sume necesară într-o anumită perioadă de timp și cumpărarea ulterioară. Aceste condiții creează următoarele fluxuri de numerar. Pe de o parte, la bancă apar resurse stabil pe termen lung, sub formă de depozite, ca urmare a cererii amânate a unei părți a populației, pe de altă parte apare o cerere constantă de credite pe termen mediu și pe termen lung. Prin urmare, motivația și tipul de comportament a clientului sunt cei mai importanți factori de formare a politicii de depozitare a băncii. Un alt factor important care trebuie luat în considerație în procesul de elaborare a politicii de depozitare este starea economiei și sferei sociale a regiunii în care activează banca.

Unele măsuri speciale, care pot fi întreprinse de către bănci la etapa contemporană de dezvoltare a pieței de depozite pentru majorarea lor pot fi:

- oferirea unor instrumente de acoperire (hedging), care să permită depunătorilor să efectueze conversii valutare, cu condiția menținerii în continuare a depozitelor în monedă națională;
- revizuirea în avantajul clientului a mărimii penalizărilor aplicate asupra dobânzii aferente depozitelor reziliate anticipat în scopul efectuării conversiilor, cu condiția utilizării valutei cumpărate pentru constituirea unor noi depozite la termen, ș.a.

Sistemul bancar are suficientă lichiditate, formată preponderent din resursele de depozitare, poate puțin prea multă, dar credem că este bine ca băncile să se obișnuiască cu excesul de lichiditate. Conform datelor BNM la finele anului 2016 soldul activelor lichide raportat la soldul depozitelor persoanelor fizice constituie 95,31 %, acest indicator fiind în creștere și deja la finele lunii august a anului 2017 constituind 106 %¹⁵, și în cifre absolute soldul depozitelor la finele lunii august 2017 constituie 58,6 mldr iar soldul creditelor acordate - 31,7 mldr lei¹⁶. Considerăm că acest exces de lichiditate, chiar dacă s-ar putea să fie supărător, este necesar la nivelul băncilor care au trecut prin șocuri. Băncile ar trebui să absoarbă excesul de lichiditate și să dea credite, în condiții prudentiale, nu oricum.

CONCLUZIE

Băncile din țara noastră trebuie să recâștige credibilitatea în fața clienților, după o perioadă de câțiva ani în care aceasta a scăzut, există toate datele pentru ca această încredere să fie recâștigată, în condițiile în care sistemul bancar este foarte solid și are exces de lichiditate. Considerăm că trebuie clarificat și modificat cadrul legal al activității bancare, în special în ceea ce privește protecția consumatorului ca deponenți ai băncii și ca componentă a politicii de depozitare.

BIBLIOGRAFIE

1. Bilanțul contabil al sectorului bancar al Republicii Moldova pentru a.a. 2000- aug. 2017. [online]. [citată 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB5.xhtml>.
2. Informație privind activitatea economico-financiară a băncilor din RM [online], [citată 20 septembrie 2017]. Disponibil: <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?jsessionid=42ea3cdc5268a96223996568beb8>.
3. FALA Alexandru. Evaluarea sectorului bancar moldovenesc pentru a. 2015 [online], [citată 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1204-evaluare-sector-bancar-2015>.
4. MANOLESCU, GH. *Moneda și ipostazele ei*. București: Editura Economică, 1997, 511 p. ISBN: 973590022X.
5. ALEKSEEV, A. Autumn savings: how to preserve and multiply? *Mirror of the week*. Ukraine, 32. [online], [citată 19 septembrie 2017]. Disponibil: http://zn.ua/ECONOMICS/osennie_sbezheniya_kak_sohranit_i_priumnozhit-108763.html
6. ЖИЛАН, О., Д. Формирование и оценка депозитной политики коммерческого банка [online], [citată 19 septembrie 2017]. Disponibil: <http://www.dissertat.com/content/formirovanie-i-otsenka-depozitnoi-politiki-kommercheskogo-banka#ixzz4eLOtKljg>.

¹⁵ Informație privind activitatea economico-financiară a băncilor din RM [online], [citată 20 septembrie 2017]. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?jsessionid=42ea3cdc5268a96223996568beb8>

¹⁶ Bilanțul contabil al sectorului bancar al Republicii Moldova pentru luna august .2017. [online]. [citată 20 septembrie 2017]. Disponibil: <http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB5.xhtml>